

Depremzedelere Gönderilen Gıda Yardımlarının Güvenliği, Yeterliliği ve Tüketime Uygunluğu

Doç. Dr. Fatih Törnük
Yıldız Teknik Üniversitesi

Deprem, insanın başına gelebilecek en büyük problemler arasında yer almaktadır. Araştırmalar ve istatistikler, depremlerin doğal afetler içerisinde insan hayatı üzerindeki etki ve riskleri bakımından 2. sırada geldiğini göstermektedir (Şalcıoğlu ve Başoğlu, 2008). Depremler ölüm ve yaralanmalara yol açmaktadır. Bunun yanı sıra; deprem nedeniyle barınma problemleri, su, gıda ve enerji seviyesinin aksamaması, sağlıklı gıdaya sınırlı erişim, canlı hayvanların ölümü ve gıda depolama alanlarının zarar görmesi gibi doğrudan ve dolaylı etkiler yoluyla insanların beslenme durumları yoğun olarak olumsuz bir şekilde etkilenmektedir (Bassett, 2010; Datar vd., 2013; Gerdin vd., 2014; Hall vd., 2015). Yenidoğanlar ise anne sütüne erişemeden dolayı yetersiz beslenmeye maruz kalabilmektedirler (Nouri vd., 2021). Bu yüzden deprem sonrası, depremzedelerin bu tür olumsuzluklara maruz kalmaması için yardım faaliyetlerinin hızlı bir şekilde organize edilmesi ve ihtiyaç sahiplerinin beslenme ihtiyaçlarının karşılanması büyük önem taşımaktadır.

Ülkemiz, yoğun fay hatlarının yer aldığı kritik bir deprem kuşağı bölgesinde yer almaktadır. Dolayısıyla Türkiye’de sık sık halkımızın önemli bölümünü etkileyen orta ve büyük ölçekli depremler yaşanmaktadır. Bunun son örneği, 6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş ilimiz Pazarcık ve Elbistan ilçelerinde 7,7 ve 7,6 şiddetlerinde peş peşe yaşanan ve civardaki 11 ilimizi etkileyen depremlerdir. Bu depremlerin şiddetli artçıları devam etmektedir. Milyonlarca insanın bu depremlerden etkilendiği bilinmektedir. Depremden hemen sonra ülkemizde AFAD ve Kızılay başta olmak üzere tüm sivil toplum kuruluşları, devlet kurumları ve vatandaşlar, depremzedelere yardım etmek için seferber olmuşlardır. Bu seferberlikte depremzedelerin enkaz altından sağ olarak çıkarılması birincil önceliktir. Ayrıca, hayatta kalan diğer vatandaşların barınma, beslenme ve temizlik gibi temel ihtiyaçlarının giderilmesi için süratli bir şekilde çalışmalar yapılmaktadır.

Bu projede, depremzedelerin güvenli ve günlük ihtiyaçlarını karşılayabilecek nitelikte gıdaya yeterli düzeyde ulaşım ulaşımlarının incelenmesi amaçlanmaktadır. Çalışma alanı olarak depremde en fazla etkilendiği bilinen Kahramanmaraş ve Hatay il şehir merkezleri seçilmiştir. Araştırma, Kahramanmaraş ve Hatay’da bulunan yerleşik ve mobil aşevleri ile şehre gelen gıda yardım kolilerinin dağıtımını yapan AFAD ve Kızılay (mümkün olan diğer STK’lar da dahil edilecek) koordinasyon merkezlerinde yürütülecektir. Araştırma kapsamında, en az 12 adet aşevinde ve deprem koordinasyon merkezlerinde depremzedeler için üretilen ya da onlara dağıtılan yemek ve yiyeceklerin takibi yapılarak yetkililer ve depremzedelerle yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilecektir. İnceleme sonucunda aşağıdaki sorulara cevap alınması beklenmektedir:

1. Yemeklere/yiyeceklere gelen talebe yeterince cevap verilmekte midir? Gıda güvenliği/gıda güvenliği sağlanabilmekte midir?
2. Hasta (şeker, tansiyon vs.), yaşlı ve çocuklar gibi özel tüketici gruplarına yönelik yemek ve yiyecekler temin edilebilmekte midir?
3. Yemek/yiyeceklerin gıda güvenliği yönünden uygun mudur? Hazırlanması, sunum ve tüketim koşulları uygun mudur? Kolilerle gelen gıdalar tüketime uygun mudur?
4. Yemek hazırlamada temiz suya erişim sağlanabilmekte midir?

5. Hammaddelerin gıda hijyenine uygun, gıdalarda bozulmayı önleyici/geciktirici koşullarda depolanabilmekte midir?
6. Verilen yemek/yiyeceklerin günlük besin ihtiyacı ve kalori ihtiyacını karşılayabilmekte midir?
7. Depremzedelerin güvenli gıdaya ulaşma, gıda arz ve güvenliği açısından düşünceleri nelerdir?